

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНЬСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 68

ЛИСТОПАД • NOVEMBER 2016 • Nr. 21 (2953)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

ПОМІЧНИК У НАШИХ БІДАХ

21 листопада будемо відзначати день Собору Архистратига Михаїла та інших Небесних Сил безтілесних. Це свято – головне з усіх свят на честь ангелів. Чимало діянь Архангела знаходимо у Святому Письмі, зокрема у Книзі Об'явлення говориться про бунт ангелів на небі та перемогу над Люцифером, де Михаїл став на чолі усіх ангельських сил, тому й величають його воєначальником Божого війська – Архистратигом. Ім'я Михаїл перекладається з давньоєврейської «Хто, як Бог?» – саме з таким кличем виступив Архистратиг до бунтівних ангелів в оборону Єдиного Бога. Його вважають покровителем воїнів, які борються за правду, а також захисником християн від видимих і невидимих ворогів.

Впалим ангелам не дозволено проникати до вищих областей світобудови і тому всю свою лють вони спрямували на людей, і в першу чергу на віруючих в Бога. Михаїл не перестав воювати з ангелами темряви, захищаючи вірних чад Божих від їх підступів. І ми повинні радіти, що маємо такого відважного захисника, особливо тепер, в період оборони Вітчизни від збройного нападу з боку Росії. Потрібно пам'ятати, що його охоронний меч буде завжди за нас, якщо тільки ми не вступимо в союз з тими, з ким бореться Михаїл.

У Київській Русі цей небесний заступник вважався покровителем князів і патроном міста Києва, тому онук Ярослава Мудрого збудував Михайлівський Золотоверхий собор. На честь Архангела Михаїла була названа велика кількість церков по всій Україні,

Ежен Делакруа (1798-1863),
«Святой Михаил, что поборюет Дьявола»

а також присвячено два празники: 19 вересня – «Спогад про чудо в Хонах» та 21 листопада – «Собор св. Архистратига Михаїла та інших безплотних сил».

Для всіх людей Святий Архистратиг є «в бідах великий помічник, царством земним заступник і охоронитель». Він скріплює нас сьогодні для того, щоби ми не розчарувались в своєму житті, щоби не розчарувались перед тими невдачами, які нас зустрічають, бо ці невдачі спонукають нас до образ, до негативів. Архистратиг говорить, що сила не є в людській мудрості, не є в людській здібності, а вся сила, яку людина отримує, є силою Божою. І Господь послугоується кожним з нас. Помоліться до Архистратига!

«Ближче до Бога», «RISU», А.Ф.

Текст молитви на 2 стор.

XI

ЗАПАЛИ СВІЧКУ!

Під церковні дзвони, коли ніч гасить день, ми засвіtimo свічки у кожному селі, районі, в обласному центрі, в столиці. Цілу ніч вони горітимуть, зігріваючи і зорі, і небо, і душі тих, кого в 1932/33 скосив Голодомор. Навіть десятиліттями пізніше свічка у вікні є гідною відповіддю нащадків. Хвилина мовчання, хвилина пам'яті – осягнення себе. Пам'ятаймо! Нація, що вижила у Голодоморі – нездоланна, і як дерево життя бруниться волелюбним духом, незалежністю.

Старовинний народ, стародавній рід. Колишучи немовля і наспівуючи забавлянку про хлібчик, мати вже з перших днів життя дитини відкриває їй сутність українського хліборобського роду. Через образ хліба дитя пізнає код дідів-землеробів, і таким чином долучається до нього. З цієї миті кожна важлива подія, кожне свято, кожен день українського життя не відбуватиметься без хліба.

Українській нації умістити в себе ще треба свої потомні покоління, і прийдешні. Зв'язковим ланцюгом хай буде малесенький вогник на кожному столі, у кожному вікні – не за обов'язок, а за вічну вервечку берегині, воів,

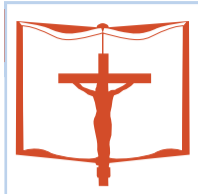

Ніна Марченко (нар. 1940 року), «Скорботна дорога»

хлібодарів. Наша молитва за безсмертний рід, який сів і косив, копав і збирав, кланявся до матері сирій землі, годував, плекав, плодоносив. Наша молитва вдячності тим і за тих добрих людей, хто проявляв людяність у нелюдський час. Низький уклін вам від усього українського народу.

Запалимо свічку у своєму вікні. Вона буде живим і невмирущим духом нашого народу і засторогою! Мовчазне спостереження за конаючим людом може прорватися гнівним вогнем. Четверта субота листопада, це офіційний день пам'яті жертв Голодоморів.

Від ведучого скорботного вечора у Києві в 2012 році

Важкі питання віри

КОМУ ДАЄТЬСЯ
АНГЕЛ-ХОРОНИТЕЛЬ?

Відповідно до нашої віри, деякі ангели призначені для того, щоб охороняти людей і допомагати їм. Про це стверджується в Святому Письмі, наприклад, у Посланні до Євреїв: «Хіба ж не всі вони служебні духи, що їх посилають до послуг тим, які мають успадкувати спасіння?» (Євр. 1, 14). Святе Письмо приписує служінню ангелів такі функції: вони передають людям Божественні вказівки, доносять Богові молитви людей, охороняють людину від демонів і допомагають їй виконувати свої обов'язки.

Згідно з Біблією і святоотцівським переказом, існування і служіння ангелів-хоронителів треба приймати як догму щодо людей в цілому. Твердження ж про те, що кожен окремий вірний має власного ангела-хоронителя, не належить до догм, але є незаперечним богословським вченням. Усі середньовічні богослови поділяли доктрину про ангела-хоронителя і вважали, що не тільки християн, але всіх людей охороняє небесний дух.

«Кожен вірний має біля себе ангела-хоронителя й вихователя, який веде його в житті» (це слова святого Василя Кесарійського). Ми можемо стверджувати таким чином, що не тільки кожний вірний, але й кожна людина має свого ангела-хоронителя. Тому що Бог хоче привести до спасіння всіх людей.

У різних богословських трактатах про ангелів-хоронителів говориться, що вони оберігають нас від небезпек для тіла і душі, надихають нас робити добро, приносять наші молитви Богові й дбають про нас. Нарешті, в момент смерті вони перепроводжують нас до Бога. Згідно з ученням святих отців, захист від диявола тих, хто вмирає, ввірений насамперед архангелові Михаїлу.

Радіо Ватикан

МОЛИТВА ДО СВ. АРХАНГЕЛА МИХАїЛА

Архангел Михаїл
що побороює Диявола,
Молдова, 1702 р.

Святий Архангеле Михаїле, найславеніший князю й полководцю ангельських військ! Прийди на допомогу людям, яким загрожують сили темряви. Прийди, адже люди створені за образом Бога; відкуплені життям, смертю і воскресінням Ісуса Христа, Його Сина; призначені бути храмом Святого Духа.

В тобі, святий Михаїле, Церква має свого Захисника й Покровителя. Ти ведеш спасення до небесного щастя. Прости Бога миру, щоб Він переміг владу сатани – сіяча неспокою і лицемірства, – і не дозволив йому тримати людей в рабстві та шкодити Церкві.

Нехай з твоєю допомогою Жінка, одягнена в сонце, Цариця Ангелів, розчавить голову Антихристу й захистить своїх земних дітей від його підступів.

Перший захиснику слави Всевишнього! Занеси наші молитви до Бога і проси Його змилосердитись над нами. Зв'яжи сатану й кинь його в пекельну безодню, щоб він більше не обманював народи.

Вчини так, щоб ми все своє земне життя і всю вічність звільнили гасло: «Хто ж як Бог!» Амінь. (З молитовника «Щоденно з Богом»)

ХТ

ТАКИХ, ЯК МИ, БІЛЬШЕ НЕ БУДЕ

Восени 2015 помер Олівер Сакс – один з найзнаменитіших психологів нашого часу. Ось його остання шпальта, написана за півроку до смерті

Місяць тому мені здавалося, що здоров'я у мене добре, навіть міцне. Мені 81, проте я все ще пропливаю мило за день. Але моя удача закінчилася. Кілька тижнів тому я дізнався, що в моїй печінці множинні метастази. Дев'ять років тому виявилось, що у мене рідкісна пухлина ока. Через радіотерапію і лазери, за допомогою яких видаляли пухлину, я врешті-решт осліп на одне око. У моєму випадку ймовірність, що пухлина ока пустить метастази, була невелика – але мені не пощастило.

Я відчуваю вдячність за дев'ять років здорового і продуктивного життя після того початкового діагнозу, але сьогодні я вічно-віч зі смертю. Рак поглинув третину моєї печінки, і хоча його поширення можна уповільнити, зупинити його вже не можна. Мені належить зрозуміти, як прожити решту місяців, які мені ще залишились. Я повинен прожити їх найбагатшим, найглибшим, найпродуктивнішим чином. На це мене надихають слова одного з моїх улюблених філософів Давида Юма, який в 65 років, дізнавшись, що смертельно хворий, написав коротку автобіографію.

У нього зайняло це всього один день в квітні 1776 року. Він назвав її «Мое життя».

«Я дуже мало страждав від своєї хвороби, і, що ще цікавіше, незважаючи на сильне виснаження організму, моя душевна рівновага ні на хвилину не покидала мене, – писав Юм. — Я зберіг ту ж пристрасть до науки, ту ж жвавість в суспільстві, як і раніше».

Мені пощастило, що я прожив більше 80 років, на 15 років довше Юма, і ці роки були настільки ж багаті в плані роботи і любові. За цей час я опублікував п'ять книг і закінчив автобіографію. І я майже закінчив ще кілька книг.

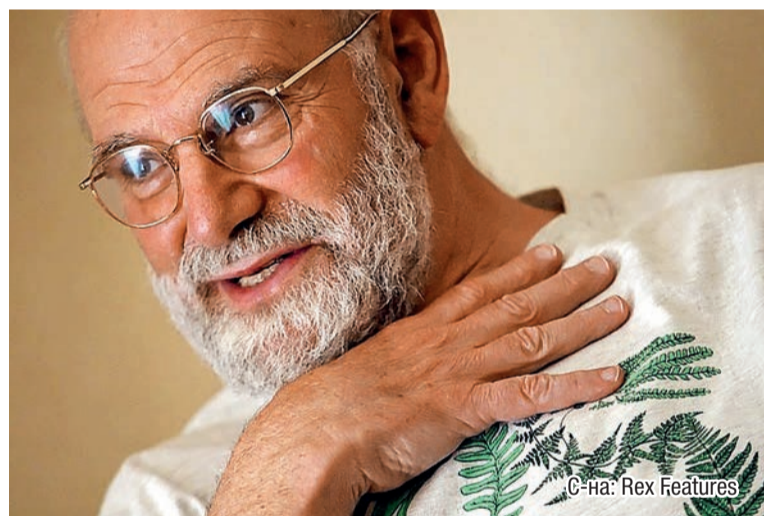
«Я, – продовжує Юм, – відрізнявся лагідністю натури, самовладанням, відкритою, товариською та веселою вдачею, здатністю прив'язуватися, невмінням підтримувати ворожнечу і великою поміркованістю у всіх пристрастях».

Тут я відрізняюся від Юма. Хоча я насолоджувався теплими відносинами і дружбою, у мене немає реальних ворогів, я не можу сказати, що я людина лагідна. Навпаки, я людина досить войовнича,

мене часто охоплюють напади жорстокого ентузіазму і повної непомірності у всіх моїх захопленнях. І все ж один рядок з есе Юма здається мені приголомшливо вірним: «Важко бути менш прив'язаним до життя, ніж я тепер».

За останні кілька днів я зміг побачити своє життя неначе з великої висоти, як ландшафт, і в мені поглиблювалося відчуття пов'язаності всіх її складових. Це не означає, що життя для мене скінчилося. Навпаки, я відчуваю себе надзвичайно живим, і я хочу, і сподіваюся за час, що залишився, домогтися ще більш глибокої дружби, попрощатися з усіма, кого люблю, написати щось ще, помандрувати, якщо вистачить сили, досягти нових рівнів розуміння і сенсу. Це вимагає зухвалості, ясності і прямоти мови.

Мені доведеться домогтися ясності в моїх відносинах зі світом. Але у мене залишиться час і на веселощі (і навіть на якусь дурницю). Я несподівано відчуваю сфокусованість і бачу перспективу. Немає часу ні для чого несуттєвого. Я повинен зосередитися на собі, на моїй роботі і на моїх друзях.

©-на: Rex Features

Я більше не буду дивитися новини по вечорах. Я більше не буду витратити свою увагу на політику або суперечки про глобальне потепління. Це не байдужість, а відсутність прив'язаності: мене як і раніше глибоко хвилює ситуація на Близькому Сході, глобальне потепління, зростаюча нерівність. Але це більше не моя справа – ці речі належать майбутньому. Я захоплююся, коли зустрічаю обдарованих молодих людей – навіть тих, хто зробив мені біопсію і поставив мені діагноз. Я відчуваю, що майбутнє – в добрих руках.

В останні десять років я все уважніше ставився до смертей моїх сучасників. Моє покоління на шляху до виходу, і кожна смерть здавалася мені обривом, відрізанням частини себе. Такі, як ми, більше не буде. Але ніколи не буде і таких,

як ви. Коли люди вмирають, їх вже не замінити. Вони залишають дірки, які неможливо заповнити, тому що доля – і генетична, і нейронна – кожної людської істоти полягає в тому, щоб стати унікальним індивідом, знайти свій шлях, жити власним життям, померти своєю власною смертю.

Я не можу прикинутися, що позбавлений страху. Але моє головне почуття – подяка. Я любив і був любимим. Мені було дано багато, і я дав дещо у відповідь. Я читав, подорожував, думав і писав. Я спілкувався зі світом, так, як спілкуються тільки письменники і читачі. А головне, я був розумною істотою, мислячим творінням на цій прекрасній планеті, і це само по собі було колосальним привілеєм і величезною пригодою.

Олівер Сакс,
подано за «Ідеоніка»

Думи мої...

Кожен з нас має досвід того, як осуджувати інших, – чи то у своєму серці, чи то привселюдно. Нерідко потім виявлялося, що наша оцінка, або, як ми кажемо, констатація факту, була помилковою. Адже ми завжди судимо відповідно до того, що знаємо і розуміємо, а ми ніколи не можемо розуміти і знати всього, врахувати всі особливості.

Оскільки жодна людина не володіє всіма знаннями, усім, що треба знати про іншу людину, аби дати адекватну оцінку її вчинкові, Господь застерігає нас, щоб ми не судили взагалі. Не стараймося давати оцінки людям. Уміймо віддавати їх Господеві, хай Він їх судить.

Наше судження обмежене нашими знаннями, вихованням, ментальністю, досвідом, душевними травмами, нашою віддаленістю від Бога. Коли наближаємося до Господа, то нам щоразу менше й менше хочеться когось оцінювати чи судити. Коли Божа любов оселяється в нас, тоді нам хочеться не судити, а любити цих недосконалих осіб, бо ми розуміємо, як сильно любить їх наш Отець!

Владика Венедикт (Алексійчук)

XГ

КОМФОРТНИЙ КАТОЛИЦИЗМ
ЗАКІНЧИВСЯ

На сторінках сайту «National Catholic Register» монс. Чальз Поуп, священник Вашингтонської Архиепархії і відомий католицький блогер підносить питання «спання» католиків у часі коли переслідування Церкви може стати реальністю і в країнах Заходу.

«Зараз зростає розгубленість серед католиків, яким виглядає, що Церква, чи, принаймні, її провід живуть у минулому. Здається, що відсутнім є розуміння того, що ми уже знаходимося в стані війни й повинні керуватися тверезістю, збільшуючи свій відрив від сучасної популярної культури, щоб бути готовими мужньо свідчити за Христа, аж до мучеництва», – пише отець-блогер.

Наводячи цитату Святого Письма *Благословенний Господь, моя скеля, що руки мої вчить війні, а мої пальці – бою* (Пс. 144,1), він наголошує, що це не війна тілесна, а війна духовна і моральна. І щоб бути готовими до цієї війни, наша боротьба «...має включати чіткий список помилкових вчень, а також вміння чітко, в любові нести світло істини проти помилок».

Сьогодні, на думку о. Поупа, в католицьких парафіях панує атмосфера свого роду сором'язливості й спокою, панує страх «спірних» питань, страх, щоб хтось не образився... «Але зараз не час носити м'яку одягу.»

Католицька Церква в США у 1970-90 роках переживала період «приваблюючого католицтва». Люди пам'ятають, як католицькі парафії в Америці приваблювали людей: «Приїздіть і отримайте досвід нашої гостинності й теплоти». Тоді, найбільшим бажанням католицьких громад було безконфліктно вписатися в суспільство й отримати статус «нормальних», щоб бути прийнятими американською культурою. І це, на думку автора, американським католикам вдалося.

«Церковна архітектура та інтер'єри стали мінімалізовані. Мова богослужінь і музика спрощеними. Марійські процесії, процесії з Найсвятішими Тайнами й багато інших видимих проявів віри – зникли. Навіть Розп'яття були замінені розпливчастими зображеннями Воскресіння Христового. Було зроблено акцент на те, щоб людина почувала себе комфортно і утверджено, щоб не була «пригніченою» складними завданнями. Проповідь зведено до безпечного вмовляння берегти оточуюче середовище і не забруднювати його, не судити і не проявляти нетолерантність і т.д...» – пише о. Поуп.

«Ми, які повинні бути світлом світу, тими, з кого Христос випромінює своє світло, вважали за краще приховати це світло під глечиком і зачаїтись. Руїна наших сімей і культури життя є свідченням помилковості поведінки придушення істини. Більш аніж будь-коли до тепер

ми покликани бути відмінними від оточуючої культури, не відмовляти від критики і закликів до реформи. Більш аніж будь-коли до тепер наша віра повинна яскраво і чітко сяяти в наших церквах і громадах. І якщо світ, який звик до темряви, називає наше світло суворим, то нехай так і буде. Якщо наше світло не світить, тоді нема жодного світла. Наша католицька віра є єдиною і останньою надією для світу. Так було завжди.»

«Простіше кажучи, настав час коли духовенство має підготувати себе і народ Божий до жертв. Прагнути компромісу з теперішньою культурою є неможливо.»

На думку вашингтонського священника, конфлікт між сучасною культурою і католицькою вірою уже йде. І, якщо ми хочемо зберегти свою католицьку віру, то маємо бути готовими уже найближчим часом страждати за неї. «Ми знаходимося в стані війни за наші душі й душі людей, яких ми любимо. Ми знаходимося в стані війни за душу культури і нації. І як будь-який військовий ми повинні тренуватися, щоб добре вміти боротися. Ми повинні вивчати нашу віру і бути максимально відданими Христу, більш як будь-коли до тепер. Ми повинні знати свого ворога, його тактику і стратегію. Ми повинні бути готовими страждати за свою віру і навіть віддати своє життя за Христа. Ми повинні змінити себе і надати можливість кожному отримати чітке уявлення про нашу віру. У нашій проповіді має повернутися чіткий заклик до особистого навернення і боротьби за душу. Ми повинні перестати легковажно ставитись до гріха, до зневаги закону Божого в наших сім'ях і громадах», – закликає о. Поуп.

«Наш єпископат також мав би зайняти іншу позицію, оскільки, виглядає на те, що наші єпископи сьогодні зацікавлені більше в захисті, як у заклик до католиків піти у бій. Здається, що і священники теж не хочуть закликати людей до чого-небудь складнішого й незручного. Виникають асоціації з євангельським моментом, коли св. Петро намагається вберегти Ісуса від Хреста. Петро сказав: «Нехай це не станеться з Тобою!». Тоді Ісус гостро скартав Петра, сказавши, що він думає про людське, а не про Боже і тим служить сатані.

А що з нами? Церква не відважується закликати людей прийти на Службу Божу, якщо свято випадає в понеділок, або в суботу. Це надто багато – просити людей прийти до церкви два дні підряд. **▼ Продовження на 4 стор.**

ФОРУМ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ ЄВРОПИ

У Фатімі (Португалія) відбувся перший форум українських мігрантів Європи та проща українських громад. Участь у заході взяли більше 120 священників та мирян з 18 країн Європи, а також патріарх Святослав, міністр освіти Лілія Гриневич, владика Йосиф (Мілян) і Гліб (Лончина) та інші. Тема зустрічі: «Розвиток духовного та суспільного життя українців в Центральній та Західній Європі. Ініціативи УГКЦ, громадських організацій та держави». Як анонсував владика Йосиф, наступний форум відбудеться в 2018 році в Римі і буде присвячений проблематиці дітей та молоді новітньої української діаспори в Європі. За 10 років УГКЦ вдалося створити понад 250 церковних спільнот у Західній Європі. (VIDIA)

40% ХОЧЕ ПРАЦЮВАТИ ЗА КОРДОНОМ

Близько 40% українців хотіли б працювати за кордоном, водночас трохи більше половини не мають такого бажання – такі дані соціопитування групи «Рейтинг». Також у респондентів запитали, чи хочуть вони поїхати на постійне проживання за кордон. Ствердно на це відповіли 30%, заперечно – 64%. Основні причини – прагнення до кращих умов життя, бажання забезпечити майбутнє для дітей, відсутність достойної роботи в Україні. Найчастіше про бажання переїхати чи працювати за кордоном говорять мешканці західного і центрального регіонів. (BBC)

ПЕТЛЮРА МАТИМЕ ПАМ'ЯТНИК

Кабінет міністрів України затвердив план заходів з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 рр. Зокрема, передбачається спорудження Монументу Соборності та пам'ятника голові Директорії і головному отаманові УНР Симону Петлюрі в Києві, а також монументів, пам'ятних дошок і пам'ятників в регіонах. Даним проектом передбачається проведення заходів протягом 2017–2021 років за участю представників іноземних держав. («Інтерфакс-Україна»)

СИРІЯ – МОРДУЮТЬ ХРИСТІЯН

Злочини та звірства бойовиків ІДІЛ-у починають доходити до західного світу. Так у Сирії, захопивши християнську пекарню, ісламісти спалили живцем шестеро пекарів-християн, а близько 250 дітей-християн, які не зреклись Христа, розчавили у машині для замішування хліба. Інша історія сирійської жінки, якій вдалося втекти на волю. Вона розповіла про те, як її сина побили і застрелили через те, що він відмовився зрестися Христа. Її син Георгіус, після того, як їхнє місто попало під владу ісламістів, переховувався у мусульманській родині, яка його видала бойовикам. Мати пробувала намовити сина приховати своє християнство, однак його останні слова матері були: «Я не хочу приховувати. Ти ж мене навчила, що Христос сказав: «Хто відречеться Мене перед людьми, того я зречуся перед Небом»». Як свідчать докази, знайдені у визволених від ІДІЛ-у містах і селах, ісламістські бойовики не просто страчували людей, вони їх вбивали найгіршими можливими способами. («Католицький Оглядач»)

В ОБСЄ ПОМІТИЛИ РОСІЯН

27 жовтня на засіданні Ради ОБСЄ у Відні представник США при організації Деніел Баєр заявив, що Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ, незважаючи на постійні перепони з російського боку, задокументувала перекидання військових і озброєнь з Росії на Донбас. ОБСЄ і раніше фіксувала такі випадки, але спостерігачі лише тепер стали називати Росію агресором, говорити саме про російських військових. 12 жовтня Парламентська асамблея Ради Європи ухвалила резолюцію щодо України, в якій російсько-українську війну вперше названо «російською агресією», там міститься також заклик до РФ вивести свої війська з Донбасу. (Цензор.НЕТ, «Апостроф»)

У ЗОНІ АТО БУДУТЬ ТІЛЬКИ КОНТРАКТНИКИ

За дев'ять місяців 2016 року 57 тисяч осіб вступили на контрактну службу до Збройних сил України. Після закінчення демобілізації військових шостої хвили в зоні АТО залишаться тільки контрактники, заявив міністр оборони Степан Полторак. За його словами, більшість частин вже скомплектовані з військовослужбовців за контрактом. («Трайдемент»)

КОМФОРТНИЙ
КАТОЛИЦИЗМ ЗАКІНЧИВСЯ▼ Продовження.
Початок на 3 стор.

Якщо це так, то хто ж тоді закличе людей протиставитись і енергійно протестувати проти несправедливих і злих законів, навіть якщо це означатиме штраф чи навіть ув'язнення? Сьогодні важко уявити, що більшість духовенства буде готовою до такого, або хоч наблизиться до такої готовності. Єпископів і священників, які роблять такі заклики, вважають безрозсудними і невторопними у таких сором'язливих і м'яких часах, як наші. Без сумніву підніметься гвалт: «Поки що не час для таких речей!».

«Але як не зараз, то коли?» – запитує американський священник. «Письмо говорить: *Якщо труба не звучить чітко, то хіба хтось буде готуватися до бою?* (1 Кор. 14,8). Без закликоту отців закликоту не озвучать самі себе. Духовні батьки мусять готувати своїх дітей до кар'єри свідчення. І це потрібно робити зараз, щоб приготувати їх до важких днів, які є попереду; днів, які включатимуть утиски і переслідування, а навіть і мучеництво тих, хто хотітиме залишатися вірним Христу.

Можливо я помиляюся. Я сподіваюся на це. Але ми, як Церква, не можемо більше сидіти склавши руки, сподіваючись, що все це розсмокчеться само собою. Як культура, а навіть і як певні

частини Церкви, ми сіяли вітер – тепер пожинаємо плоди цього», – констатує о. Поуп.

«Багато хто зараз полюбляє критикувати Церкву минулого за найменші недоліки. Але мені цікаво, як у майбутньому члени Церкви будуть дивитися на Церкву нашого часу. Оглядач Джозеф Собрен поставив це питання 15 років тому і написав: «Католики майбутнього не будуть нас звинувачувати в надмірній ревності. Вони будуть в шоці від нашої байдужості, нашого боягузтва під виглядом толерантності, нашої розхлябаності, нашої готовності підтримати ересь, святотатство, богохульство, аморальність навіть в середині самої Церкви, нашого

прагнення „злизатися“ із світським світом...». Так, я теж від цього у шоці.

Від св. Петра до св. Константина було 33 Папів. Тридцять із них померли мученицькою смертю, двоє – на засланні. Було замордовано безчисла духовенства і мирян. Важко зараз уявити Церкву на Заході готовою до таких терпінь. Наші брати і сестри в бідніших частинах світу не тільки готові вмирати за Христа, але й вмирають. Але мені цікаво: чи після стількох років комфортного католицизму середньостатистичний американський католик з духовенства чи мирян буде готовий на таке?

Настав час переобладнання. Настав час приготування

до гонінь, які стають усе відвертішими з місяця в місяць, з року в рік. Рухи темряви, які прийшли під прапорами толерантності, ніколи не збиралися бути толерантними. Вони все ближчі до влади. Вони прагнуть встановити кримінальну відповідальність за будь-що і для будь-кого, хто чинить опір їхньому світогляду. Вони уже не толерують нас. Релігійна свобода сходить на рівень. Її дотримання стає необов'язковим.

Коли ми, як Церква, нарешті скажемо чиновникам, які вимагають від нас дотримання законів зла: „Ми не будемо цього дотримуватись. Ми не будемо вам платити. Якщо ви прагнете

забрати наші будівлі, ми надамо цьому максимального розголосу, але як і раніше ми не будемо дотримуватись цих законів. Якщо ви нас заарештуєте – ми підемо в тюрму, але не здамося. Ми будемо проти законів зла. Ми не будемо співпрацювати із злом!».

На сьогоднішній момент більшість з нас не може собі такого уявити. Тихі компроміси, підкилимні договори будуть серйозною спокую для Церкви, яка буде погано приготованою до переслідування. Називайте мене панікером, називайте мене ідеалістом, але я сподіваюся, що ми віднайдемо свою твердість, поки ще не занадто пізно. Святе Письмо говорить про збереження вірного остатку у день, який має прийти. Я прошу Бога, щоб мені бути частиною цього вірного остатку. Чи ви готові будете приєднатися до цього остатку? Молімося і розпочнімо підготовку вже зараз. Тільки наша тверда віра може врятувати нас і тих, кого ми любимо. Молімося за тверду і відважну віру», – завершує о. Поуп.

Монсеньйор Чарльз Поуп є деканом і священником Вашингтонської Архиепархії. Він провадить особистий щоденний блог на сайті Вашингтонської Архиепархії, часто дописує в душпастирських часописах, провадить чисельні духовні конференції для священників і для мирян.

Подано за «Католицьким Оглядачем»

ХГ

ЧОМУ ВТІК ЯНУКОВИЧ?

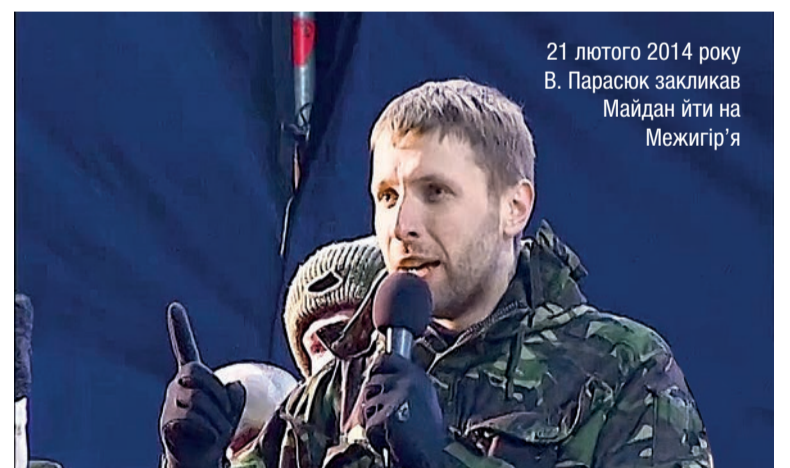
Юрій Луценко, генеральний прокурор України: «Отримав листа від російської генеральної прокуратури. Дуже стурбовані нашим кримінальним переслідуванням за державну зраду прокурорів АР Крим. Доводять до мого відома, що в березні 2014 у м. Ростов-на-Дону Янукович підписав указ про вихід з громадянства України 590 осіб прокурорського складу. Завдяки цьому офіційному листу українські слідчі отримали беззаперечний доказ вини 229 колишніх українських прокурорів. Також ми тепер маємо всі дані ще про 291 зрадника. Мушу розчарувати російську прокуратуру: на справжньому указі президента України, крім підпису, має бути Державна печатка. Її Янукович, на щастя, вкрати забув».

Оприлюднення Юрієм Луценком документу, за іронією долі отриманого ним з Генеральної прокуратури Росії, має докорінно змінити наше уявлення про події, які відбувалися в Києві в останні дні Майдану. Ми повинні зрозуміти, що в нашій країні готувався – і фактично був здійснений – справжній державний переворот. Тільки здійснювали його не учасники протестів, а російські спецслужби. Здійснював Кремль.

Давайте без емоцій подивимося на розвиток подій в ті трагічні дні. Російські куратори українських силовиків – думаю, мало у кого залишилися сумніви, що у глав СБУ і МВС були саме російські куратори – схилиють їх до

плану силового придушення Майдану. Нам може здаватися, що росіяни і їх українські маріонетки впевнені в тому, що Майдан буде знищений, а влада Януковича відновлена. Але чому б не подивитися на ситуацію інакше: мова йде про спробу Кремля позбавити українську владу легітимності, виманити Януковича з Києва на територію лояльних до нього регіонів, перетворивши на свого заручника. Операція зі знищення Майдану могла бути «відновленням порядку» тільки в очах Януковича. Для Кремля і його агентури серед силовиків ця операція – ворота в збройне повстання і привід для втечі українського президента.

На тлі розгорнутої вже операції в українську столицю прибувають міністри закордонних справ країн Європейського Союзу. Відразу скажу: їх приїзд був несподіванкою для Москви. Він не планувався в Брюсселі навіть після того, як стало відомо про ескалацію напруженості. Вся справа в тому, що європейці зовсім не розуміли причини, через які Янукович повинен піти на таку жорстоку операцію в ситуації збереження контролю над силовими структурами. Візит відбувся значною мірою завдяки особистій ініціативі та наполегливості одного з учасників місії. Можливо, через роки я змо-

21 лютого 2014 року
В. Парасюк закликав
Майдан йти на
Межигір'я

жу розповісти про подробиці його підготовки.

Кремль розуміє, що операція на грані зриву. З одного боку, Путін не може не демонструвати своєї миролюбності. З іншого – не можна ризикувати операцією. Тому Москва формально відряджає до Києва свого представника Владіміра Лукіна й не наділяє його при цьому взагалі ніякими повноваженнями. А з іншого – продовжує операцію «Евакуація» в нових умовах. Переговори завершуються перемогою європейських посередників. Ніяких причин

для подальшої «зачистки» Майдану і втечі з Києва, до якої Янукович міг почати готуватися, побоюючись невдачі операції зі знищення Майдану, більше немає. І тоді Кремль задіює останній аргумент: силовіки перестають підкорятися Януковичу. Президент України виявляється фактично без охорони в своєму маєтку. І все це відбувається на тлі віче на Майдані, учасники якого закликають йти на Межигір'я і освистують лідерів опозиції. На сцені – люди, які піднімаються на неї вперше та востаннє.

▼ Продовження на 5 стор.

ЧОМУ ВТІК ЯНУКОВИЧ?

▼ **Продовження.**
Початок на 4 стор.

Саме вони вимовляють слова, які повинен почути Янукович, якщо він ще сумнівається: його розірвуть! Саме вони вимовляють слова, які повинен почути світ, щоб зрозуміти, чому Янукович втікає: Майдан не сприймає підписаної угоди. Він йде на Межигір'я. Я далекий від того, щоб підозрювати Володимира Парасюка або Дмитра Гнапа в співпраці з Кремлем. Просто будь-який психолог в будь-якій спецслужбі скаже вам, що пропозиція про мир на тлі трупинесе на сцену саме таких

людей – і ніхто їх не зупинить. А, хтось, може бути, навіть і допоможе.

Янукович тікає! Путін торжествує. Нарешті відбувається те, що російський президент планував ще в 2004 році, коли його спеціальний представник на тлі першого Майдану пропонував тоді президенту Леоніду Кучмі втікати до Харкова і там продовжити виконувати обов'язки президента України. Відмова Кучми тоді – що б ми не думали про самого Леоніда Даниловича – відстрочила війну на десятиліття. А, може бути, і врятувала країну – тому що ми не знаємо, чи готове було до такої війни в 2004 році українське суспільство.

Коли Янукович опиняється в Харкові, йому на власному досвіді доводиться переконатися в тому, що Кучма мав рацію, коли відмовив путінському емісарові. У першій столиці більшовицької України його ніхто не чекає. Йому доводиться продовжувати втечу. Донецьк, Крим – і нарешті, він виявляється там, де і повинен був опинитися за задумом Путіна: Ростов. Клітка зачинилася.

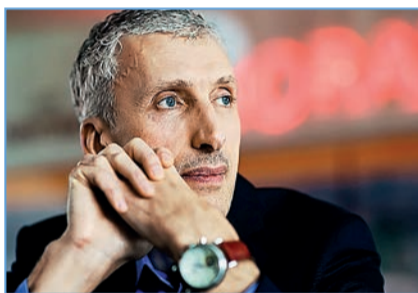
Янукович в цьому російському місті не тільки для того, щоб вийти на пресконференцію і заявити про свою легітимність. Він потрібен для того, щоб підписувати укази президента і легітимізувати анексію Криму і відділення сходу України.

Нагадаю, що призначення Аксьонова новим главою уряду АРК відбувалося відповідно до подання, яке підписав президент України. Тепер, думаю, ясно, що Янукович його дійсно підписав – і тим самим почав створювати юридичні передумови для анексії. Нагадаю, що в Радбезі ООН Чуркін вимагував документом з підписом Януковича, який просив Росію про введення військ – думаю, очевидно, що Янукович такий документ підписав. Йому нікуди було подітися в ростовській клітці.

Те, що окупація України не відбулася, сталося з однієї простої причини: проти державного перевороту, який був організований ро-

сійськими спецслужбами за допомогою Януковича, виступив народ України. Саме народ захистив свою державу від нахабного і хитрого ворога – Росії Путіна. Саме народ надав підтримку державним структурам, які довелося створювати буквально з чистого аркуша. Путін замість контролю над нашою країною або хоча б її східною частиною отримав – і то на час – Крим і частину Донбасу. Це зовсім не те, чого він домагався з моменту свого приходу до влади, власне, і почалася операція з дестабілізації України. Путін програв. Але все ще не відступив.

Віталій Портников,
«Еспресо»

Думи мої...

Якось непомітно пройшло введення (продовження) санкцій України проти Росії. А даремно. Це дуже важлива подія. Я б навіть сказав – епохальна. Чому?

Рік тому Україна ввела санкції проти РФ. Там було 105 юридичних та 388 фізичних осіб. З фізичними зрозуміло. А що за

юридичні? Авіація, транспорт, промисловість, банки і фінансові організації, телебачення, IT-бізнес. Цього року до них додалося ще 167 компаній. Також в новому списку вперше офшори, які могли б намагатися пролізти в приватизацію в Україні. Що все це означає?

Це означає, що РФ не отримає ні складових, ні технологій – нічого для тих підприємств і галузей, в яких Україна працювала в кооперації з РФ. І це найчутливіші галузі. І замінити Україну РФ теж не зможе, адже на Заході РФ під санкціями, а Китай дотримується (частково) режиму санкцій негласно. Це означає, що економіка України, ОПК-ВПК, космос і т.д. повністю переорієнтуються на країни НАТО, ЄС, Азію. Це означає, що між Україною і РФ не просто і тільки перерізана економічна пуповина, а й виросла висока бетонна стіна. Взагалі, в історії мало таких прецедентів, коли якась країна за два роки робила такий кардинальний розворот на 180 градусів. І це виявилось не так страшно, як нас лякали. Браво!

Олег Пономар (з Фейсбуку)

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ СИМОНА ПЕТЛЮРИ

1 січня 1919 року Петлюра запросив до себе О. Кошиця і К. Стеценка і запропонував створити Українську Республіканську Капелу для промоції України в Європі. Нова репрезентативна культурна інституція, за задумом Петлюри, мала прорвати російську інформаційну блокаду в Європі, об'їхати з українською піснею ключові країни Західної Європи і продемонструвати світові самодостатню силу української культури – а відтак політичну зрілість українського народу, аби мати власну державу, незалежну від Росії. Українські співаки мали «проспівати» на весь голос, що Україна – це не Росія, і навіть не її колонія, а окрема самодос-

татня культурна нація, яка має право на політичне існування. Капела відряджалась передусім до Парижа, де після закінчення I світової війни вирішувалось питання щодо надання політичних прав постколоніальним народам.

У своєму листі до голови української делегації в Парижі Петлюра пише: «В Чехії ця капела творила фурор і багатьох москвофілів перетворила в українців. Я певен, що Європа не має чогось подібного. Можливо, що перебування Капели в Парижі полегшить і прочистить атмосферу упередження».

Диригент Капели Олександр Кошиць: «Я раював від думки, що на мою долю ви-

«До України мені було цілком байдуже, але зараз я буду скрізь битися за мистецтво цієї країни!» Ця цитата західноєвропейської критики про Україну і її культурний імідж столітньої давнини стала одним із свідчень продуманої державної політики в галузі культурної дипломатії Української Народної Республіки і тодішнього державного керманіча Симона Петлюри. В ситуації, дуже подібній до сьогоденної, коли національні інтереси новоствореної української держави постійно підривались в Європі російською пропагандою, українська культура приписувалась «великоросійській», а наше військо вело запеклу боротьбу на кілька фронтів, Петлюра ініціює відкриття культурного фронту в тій гібридній війні, і створює «закордонну армію» Української Республіки – Українську Республіканську Капелу.

◀ Микола Лисенко з помічниками. Зліва направо сидять: Арсен Бакалінський, Кирило Стеценко, Микола Лисенко, Яків Гулак-Артемівський; стоять Олександр Кошиць, Олекса Коваленко, К. Гончар

пала честь показати всьому світові душу нашого народу – таку ніжну, таку могутню, таку елементарну, а разом і загадкову, як сама природа».

Тоді, як і тепер, питання бути чи не бути українській державі залежало від європейської підтримки і розуміння тамтешніми елітами справжньої суті подій, які відбувались в Україні, а також усвідомлення ними того рівня культурних надбань, якими володіли українці як питомо вартісна частина Європи.

В результаті тріумфального турне Європою впродовж двох років про Україну і її високу культуру заговорили не лише європейські композитори, музичні критики і перші

шпальти ключових європейських видань, але й очільники європейських держав. Капела виконала свою місію на сто відсотків.

Перша країна українських гастролей, Чехія, була в захваті: місцеві хорові й музичні товариства запрошували хористів до творчого братерства, влаштували бенкети на честь України, консерваторія і найвизначніші музиканти організували їм концерти і проводили екскурсії Прагою. За словами Кошиця, «усе українське стало модним у Празі». Щоправда, всі ці гонорові заваби для капелі стали можливими лише після того, як їх привели у «божеський вигляд» після «евакуації» з України. Хористам буквально довелося тікати з мінімальними пожитками від наступу більшовиків на Київ. Державну скарбницю, звідки передбачалось фінансування Капели, було евакуйовано до Кам'янця.

Український Уряд і сам Кошиць переїхали туди наступного дня після ухвалення Закону «Про створення Української Республіканської Капели».

Хористи прибули до Праги після тяжких переїздів і кількох арештів за сепаратизм (українська культурна місія, яка наважилась вголос говорити про політичну незалежність ще не раз наражатиметься на російські провокації за кордоном). Наші співаки, про яких згодом писали, як про мистецьку божому, на старті іміджевої кампанії виглядали, як «якась коцова орда, яку страшно було підпускати до міста на гарматний вистріл». Диригент тішився, що вони прибули в Європу вночі і забороняв виходити в місто цій «босоті», поки їх не одягнуть та не вмують: «Обличчя в усіх були сірі, чорні, зелені, брудні...».

▼ **Продовження на 6 стор.**

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ
СИМОНА ПЕТЛЮРИ▼ Продовження.
Початок на 5 стор.

Тим не менше саме ці «обличчя» вміли робити дуже добре одну річ – співати. І це була переможна стратегія України. Усіх вражала якість української народної музики, яку дуже вдало аранжували композитори Микола Лисенко, Кирило Стеценко, Микола Леонтович і сам Олександр Кошиць.

Репертуар Капели будувався на основі фольклору, який мав показати глибинне коріння української культури. Це були колядки, щедрівки, канти, думи, релігійні твори. Народні пісні перекладалися для іноземних лібретто або коментувалися перед концертом, що проливалось світло на сторінки української історії, відмінної від російської, і близької європейській культурі.

Мистецький аргумент України за кордоном був переконливим. Французьке видання «L'avenir» від 21 січня 1921 року відзначило: «Український хор не тільки досяг своєї поважної мети, давши докази античної цивілізації України, багатой національним фольклором, що підтверджує високу культуру народу, він дав більше – приклад надзвичайної досконалості».

Вдалим культурно-політичним засобом приваблення сердець іноземної публіки була традиція Української Капели виконувати під час своїх концертів не лише український національний гімн, але й гімн приймаючої країни.

Ще одна вражаюча історія – про доньку тодішнього голови Верховної ради держав Антанти і Паризької мирної конференції Жоржа Клемансо, котрий мав вирішувати долю українського народу в післявоєнній Європі (на жаль, в результаті не на нашу користь). Кошиць згадував, що дівчина була у захваті від співу українців, зізнавалася йому, що «поляки й москалі гризуть кулаки і роблять усе, щоб нас дискредитувати». Концерти українців і справді постійно супроводжувались російськими провокаціями. Афіші їхніх виступів у Женеві розмальовували «вздвож і впоперек істинно-російською лайкою по матері». Кошиць пригадає концерт в Парижі: «*Москалі готували нам скандал: на нашому гімні повинен був піднятися крик і свист, потім повинен був встати промовець і, звернувшись до публіки, запропонувати їй покинути зал, бо концерт дають російські сепаратисти, вороги єдиної неделимої, значить і вороги Франції*».

Відтак, український хор став активним гравцем політичної війни там, де офіційна дипломатія і військові дії не мали успіху.

Як колишній редактор і культурний критик, Симон Петлюра дуже добре розумів, що національне мистецтво, як «м'який метод» політичного впливу, є не менш дієвою зброєю у відстоюванні національних інтересів, ніж військо. Таку його глибинну мотивацію, закладену у створенні Капели, влучно характеризує бельгійська преса («*Ons Vaderland*», 11 січня 1920 року): «Цей військовий

Українська Республіканська Капела під проводом О. Кошиця в Празі, квітень 1919 р.

чоловік, який дбає за визволення свого краю з-під ярма більшовиків і царистів, вміє більше, ніж воювати. Він знає, що один меч не має сили, і щоб здобути симпатії західно-європейського світу для своєї батьківщини, він нас знайомить з мистецтвом своєї країни. Україна країна чорнозему, батьківщина Гоголя (!!! – авторська емоція), робиться тепер для нас країною пісень. Петлюра інтернаціоналізує українське питання піснею».

Підґрунтям для таких політичних висновків була передусім якісна мистецька презентація Капели. Європейська мистецтвознавча і медійна критика не вщухала від захопливих відгуків: «Їх виступ можна прийняти як найвищу точку, до котрої хорової техніки може коли-небудь дійти» («*Manchester guardian*», 4 лютого 1920); «Немає жодного лондонського хору, котрий можна прирівняти до них» (англійське видання «*Truth*», 11 лютого 1920); «Жодна нація не виявляє своє обличчя в музиці так яскраво, як українці» (британське видання «*Ріфері*», 7 лютого 1920).

Це була системна інформаційна кампанія засобами

мистецтва. Одразу цілий західноєвропейський регіон «збожевів» від української пісні і диригента, що «творить в моменті» (для всіх критиків і музикантів проявом неймовірної професійної майстерності був той факт, що Кошиць диригував лише руками без палички, а хористи співали без нот, сфокусувавшись на самому диригентові). Не зговорючись між собою, голландські і німецькі критики пишуть про Україну, як державу, і її національну пісню суголосні рецензії: «Якби в українській державі справи йшли так, як спів в цьому хорі, це була б перша держава в світі!» («*Гаага*», січень 1920 року).

Чи можемо собі уявити такий шквал захопленої мистецької критики на адресу України і її урядові рішення в наш час? В час, коли державні чиновники не вимушені евакуюватись зі столиці, ночувати «в теплушках», «істи бозна що» чи «спати на дошках»?

Українська Республіканська Капела впродовж 1919–1920 рр. виступила з концертами в Чехії, Австрії, Швейцарії, Франції, Бельгії, Голландії, Англії, Німеччині,

Іспанії і Польщі. Впродовж 2 років дала понад 200 концертів. За підсумками концертів в самому лише Лондоні вийшло більше 40 рецензій в британських ЗМІ, тож загальний резонанс мав бути приголомшливий. Спершу мандрівка Капели планувалась на 2 місяці – виключно для дипломатичного виступу у Парижі, але згодом була продовжена до чотирьох. Зрештою Капела в розпорошеному стані лишилась за кордоном на все життя. Після європейського турне українські співаки під брендом «Український національний хор» (вже без державної підтримки) переїхали на американський континент і дали там майже тисячу концертів не без участі президентів і тисячних аудиторій. Саме під час цього турне розлетівся по світу український «Щедрик» Миколи Леонтовича. Цього року виповнилось сто років від дати його публічного виконання. Чим не привід для повторного триумфу української пісні в світі?

P.S. Питанням пізнаваності української культури в Європі переймалася бельгійська критика 100 років тому. Здається, що це питання ніяк не просунулось за ціле століття. Як писала в «Записках українського самашедшого» Ліна Костенко, «у нас на кожну проблему можна лягти і заснути. Прокинутись через 100 років – а вона та сама»...

Тіна Пересунько, LB.ua

Українці у Великобританії

СВЯТО ПОКРОВИ В НОТТІНГЕМІ

16 жовтня церковна громада Ноттінгемської Парафії та околиць відзначила Парафіяльне Свято Покрови Пресвятої Богородиці. Цього року на храмовий празник парафіяни привітали Лондонського Єпарха, Преосвященного Владика Кир Гліба Лончину, традиційним хлібом та сіллю, а Настоятель Храму, Всечесніший отець Давид Сенік, вручивши Владичі золотого ручного хреста, просив благословення для присутніх молільників-парафіян.

Відтак торжественні відзначення почалися гучним співом «Будь Ім'я Господнє...» кафедральним Лондонським хором «Промінь Надії» під диригентурою пана Петра Кочанського. Перед іконостасом стали хлопці новоствореної «Вівтарної Дружини», які готувалися вже більше одного року, й перед Владикою склали Урочисту Присягу Члена «Вівтарної Дружини». Отримавши благословення, вони увійшли до святилища, засвітили свічки, подали Єпарху кадило й так почалися молитви Божественної Святкової Літургії.

У своїй проповіді-науці Кир Гліб пригадав присутнім, що Свято Покрови, це головне осіннє свято, в основу якого покладено переказ про появу Божої Матері в 910 році у Константинополі. У свято Покрови Пресвятої Діви Марії віруючі просять у Цариці небесного захисту і допомоги.

На свято зібралися чисельні вірні – від немовлят до старших. Багато з них вдягли українські вишиванки, принесли й поклали квіти перед іконами Пресвятої Богородиці, заспівали разом хвалебні пісні на честь Пресвятої Діви Марії.

Після Богослуження та співання «Многолітствія» Владика всім присутнім уділив особисте пастирське благословення та вручив кожному ікону Пресвятої Богородиці. Відтак уся громада зібралася у світлиці, щоб розділити радість свята з рідними і друзями за буфетом, який був приготований панями-добродійками парафії. Присутні поділилися смачними стравами, мали нагоду особисто спілкуватися з Єпархом й за розмовою обмінятися думками.

Відзначення церковного Празника продовжилися по обіді в приміщеннях Українського Культурного Центру (СУБу). Знову зібралися парафіяни Ноттінгему та околиць послухати спів та рецитації про Покров Богородиці. Кафедральний хор «Промінь Надії» разом з паном диригентом Петром зворушливим співом передали історію свята й значення Покрови для нашого народу. Після концерту Владика знову подякував усім за присутність,

а добродіям за труд, щоб гідно відбути свято. Пані-добродійки парафії відтак гостили присутніх смачним українським борщем та варениками!

Усім учасникам та організаторам Парафіяльного свята належить велике признання та похвала, що їхнім трудом достойно і щасливо провівся Божий святковий день. **(А.Ф.)**

БУТИ РУСИНОМ – БУТИ ГРЕКО-КАТОЛИКОМ (розмова з русинським письменником Миколою Шантою)

► **Пане Шанта, що для вас означає «бути русином»?**

Микола Шанта: Я так про це думаю: як у природі постало багато рослин, так і постало багато народів та мов. Якщо Бог хотів, щоб я був русином, то на це його воля. Я вважаю, що треба поважати Божу волю, бо моє буття є найлибшим сенсом цієї волі. Позаяк, цей сенс є завше глибшим, ніж ми собі думаємо і протягом життя я намагаюсь його відкрити та пізнати. В цій контексті, мій особистий вимір «бути русином». Адже я не вибирав чи бути русином, чи сербом, чи угорцем. Воно так мені дано і я живу тим, що мені дано. Так само, як і не вибирав, де буду жити, тут у Сербії, чи в Україні, чи деінде.

► **З вашого есе про Церкву «Росте там, де посіяно» виглядає, що приналежність до певної віри та певної Церкви, є для вас практично тим самим, що й приналежність до певного народу. Бути русином – це бути греко-католиком?**

М. Шанта: Так, у моему світогляді бути русином таки означає бути греко-католиком, хоча за дефініцією це не повинно бути лише так, оскільки є багато православних русинів. Я розумію греко-католицьку Церкву як ту, яка з'єднує два світи. Як і говорив у тій есе, східне і західне, як дві легени: права і ліва. У сербських русинів історично склалось так, що декотрі прийняли православну віру і стали сербами. Певний період тут панували мадяри і тоді декотрі з нас прийняли католицизм, стали мадярами і втратили свою ідентичність. Русинську ідентичність зберігали лиш греко-католики, без впливу держави в котрій проживали. Якби не було греко-католицької Церкви, то мабуть, і нас би зараз не було.

► **Поміж русинів є багато русофілів. Маєте тому пояснення?**

М. Шанта: Ми живемо в оточенні сербів. Наші діти навчаються за сербськими підручниками русинською. Одного разу моя донька повернулася зі школи і сказала: «Тату, наша колиска у Косово». Я сказав: «Ні, наша колиска у Карпатах, а Косово – це сербська колиска», але в підручниках історії пише так, що все почалось з Косово. Ми не маємо автентичних русинських підручників, де розкажуться про нашу історію. Це одвічна проблема не лише нашої нацменшини, але й хорватської, албанської і т.д. – це один сегмент. В сербській історіографії не має такого поняття як Київська Русь, але існує Київська Росія. Наші історики намагаються зараз вирішити та актуалізувати цю проблему, щоби у Сербії знали про Київську Русь. Окрім цього, серби за дефініцією проросійськи орієнтовані і живуть в оточенні російської пропаганди. Та національна свідомість, про яку ми говоримо, зберігається нашою Церквою, бо наші священники та інтелектуали зазвичай проукраїнськи орієнтовані. Попри

це, є мало людей, які б хотіли пізнати справжню історію, прочитати її. Пересічні люди думають те, що чують на телебаченні.

► **А чому нема підручників русинської історії, якщо є Тамаш, Рамач, Магочі, Жирош? Чому ніхто з русинських інтелектуалів не напише те, що можна було б показувати дітям ще до того, як вони підуть до школи, аби вони знали правдиву історію їхнього народу?**

М. Шанта: Спершу ми мали проблему формування нашої інтелектуальної еліти, аби ми взагалі могли функціонувати як спільнота, щоби ми мали кадри, які б могли формувати інституції. Зараз було б доцільно робити популярні підручники про це, але не знаю, чи народ тепер кладе патріотизм і національні почуття вище, ніж попередні генерації. Коли сьогодні сказати молодій особі, щоби віддала свою дитину в русинську школу, попри патріотизм, вона того не зробить.

► **Чи можна вважати, що у русинів Церква виконує функції держави і постає замість неї?**

М. Шанта: Так, Церква і культура слугують нам державою. Подам статистику: спільнота Врбас налічує 60 тис. людей, з яких 50 тис. – серби, які мають 4–5 письменників. На тій же території до 4 тис. русинів, є 7–8 письменників. Ми маємо потребу у культурі і в Церкві, бо це наші єдині інституції, через які можемо самовизначитись.

► **Чи є русинська молодь зацікавленою у культурному та церковному житті? Чи не відлякує їх ця певною мірою архаїчність?**

М. Шанта: Сьогодні зацікавити молодь дечим, що вимагає ментальної праці, нелегко. У наших культурно-мистецьких общинах по селах, де живуть русини, молоді збираються, грають, співають, танцюють. Тут завше знайдеться хтось, хто буде читати, писати. Маємо Національну раду, котра старається зберегти функціонування тієї системи. І це нелегка робота, бо гроші та мотивація ненадійні. Багато наших людей, як молодші так і старші, ніколи б не мали змоги поїхати закордон, якби не були членами культурних спільнот або не належали до церковного життя.

► **Як так сталося, що у Сербії, яка мала таких правителів як Броз Тіто, Слободана Мілошевича, котрі не надто люб'язно ставились до наявних в країні нацменшин, руснаки змогли зберегти свою ідентичність?**

М. Шанта: Це тема, яку я висвітлюю в своєму романі сербською мовою «Панонська неман» («Панонська потвора»), де описується становище русинів в останній війні, бо вони були і на хорватській, і на сербській стороні. То страшно, до чого нас довели воюючі народи.

З самого початку сербська політика, попри свою репутацію у світі, була високо коректною до русинів, в порівнянні з угорцями, котрі за 2–3 генерації асимілювали 300 тисяч русинів. За правління сербів нам був

наданий життєвий простір. Цьому ймовірно й допомогло те, що ми є греко-католиками і наш обряд має риси східного, як і у сербів. Також в цьому церковному сенсі вони нас толерували через те, що маємо один календар. І вони нас сприймали як дещо напівбратське. З огляду на етнізм русини вони нас сприймають як малоросів... на жаль...

Серби відріклись від великої кількості людей мусульманської віри, навіть попри те, що вони були приналежними до того самого народу. Це історичний промах. Сербів могло би бути на мільйон більше, проте іншої віри. Але не було історичної мудрості, котру мали мадяри і словаки, у чиїх націй вирує різноманіття конфесій. Думаю, що у цьому і є промах православної Церкви, що не толерантна до інших вір.

Ми, русини Сербії, маємо апатридну національну свідомість. Не до кінця знаємо хто ми. Ми не є до кінця українцями, бо у нас відсутня до кінця українська свідомість. Я вважаю, що ми є частиною українського народу, найстарішою українською діаспорою (з 1745 р.), але до підписання договору між Україною та Сербією для врегулювання питання про Україну як нашу Батьківщину, ніяк не доходить через низку причин.

► **Яка порівняно з сербською і українською буде русинська література? За професіоналізмом, як ви можете їх співставити? Чи це один рівень, чи ще ні?**

М. Шанта: Думаю, що 3–4 русинські письменники дійшли до того рівня, коли можуть конкурувати з найкращими сербськими і українськими. І коли читаю інших авторів, помічаю, де ми слабші і чого не знаємо. Але й помічаю те, які відчуття я маю, але сербський письменник не має, наприклад, феномен зникнення. Мій народ зникає. За 2–3 генерації його не стане. І я це знаю. Проте серби про це не думають. І великі народи про це не думають. І великі народи про таке взагалі не розмірковують. Бо коли ти знаєш, що скоро не залишиться твого сліду в цьому світі, тоді маєш глибоку тему для висвітлення у літературі. Однак необхідно ще й вміти це добре описати.

Стосовно українців, мене приємно дивує і надихає те, що у вас індивід може жити, як письменник. Що постала така система, коли держава створює фундації, стипендії, гонорари. Що індивід може жити, як митець. Мандрувати, писати і бути присвяченим лише цій роботі. У нас таке неможливо, особливо серед русинів. Мусимо ще чимось займатись, але не маємо цього необхідного часу для писання.

► **У Воєвину з України приїжджало багато наших інтелектуалів. Могли б їх охарактеризувати? Є різниця між генераціями?**

М. Шанта: Раніше, 20 років назад, коли обговорювали хто що читає, помічав, що був більш інформований, бо серби перекладали багато світової літератури. Сьогодні, після Незалежності, у вас постав новий рух, з швидкими трансформаціями,

генерації молодих письменників постають як світові письменники. Вони є присутніми у Європі. Плюс у тому, що Польща тут також відіграла важливу роль, бо після вступу в ЄС, багато професорів, дослідників, письменників, отримали змогу їздити туди викладати, перекладати, мають багато контактів. Ви пішли вперед, а ми залишились на місці. 20 років назад ми мали дещо кращі умови для інтелектуалів, ніж українці в Радянському Союзі. Зараз це абсолютна протилежність. Я дивлюсь на Львів з певною ностальгією, бо це світ, в якому я б хотів інтелектуально розвиватись. Велика трансформація соціуму відбулась в Україні. Бо наприклад, ти приїхала сюди як молода інтелектуалка досліджувати щось нове. В тебе великі можливості, яких у мене не було в твоєму віці. І я бачу, як ти тут спілкуєшся зі своїми друзями по всьому світі, помічаю, яка у вас потужна «культура подорожей», бажання побачити світ і відкрити себе для світу. У нас такого нема. Ми притиснуті проблемами, маємо післявоєнний синдром. Ви маєте воєнний синдром. Він реанімує людину, післявоєнний його умертвляє.

► **Продовжуючи тему писання. Ви часто називаєте себе «письменником без читача». Чи не бувало у вас такого бажання, думки, екзистенційної кризи, коли вам хотілось перестати писати?**

М. Шанта: Це первинне питання кожного письменника. Сьогодні прочитав в одного сербського письменника, що боротись потрібно навіть за одного читача. А цього одного читача я завжди маю у вигляді своєї доньки, чи сина, чи друга. І точно знаю, що мій роман прочитало принаймні 100–200 людей, за популяції 14 тис. людей цього цілком достатньо.

► **Яким ви бачите майбутнє русинів та русинської літератури та свідомості?**

М. Шанта: Уся ця русинська авантюра почалась 270 років назад, і книжкою вона й закінчиться. Ми почали бути свідомими і вираженими з першої праці Г. Костельника, 1904 року, так само і закінчиться усе однією або декількома книжками, де буде описано виникнення одного народу, як гілки іншого, як жилки русинів від українців, що жила і живе тут.

Щоправда, процеси асиміляції роблять своє. Наприклад, у Сримській Митровіці бачимо, що люди забули свою мову, проте все ще пам'ятають своє походження і тримаються свого русинства. Бо річ не у тім, що ти здасишся і станеш сербом, питання у тому, чи серби тебе приймуть. А вони добре себе знають, і знають, що ти точно не їхній. А ті, що вже асимілювались та денационалізувались мають тенденцію тягти за собою й інших. Це як з гріхом – грішна людина вважає себе не такою гріховною, коли на гріх нашттовхне й інших. Знову повертаємось до того місця, з якого почали... на Божу волю... Якщо Бог захоче, щоби щось існувало, то так воно й буде.

Розмовляла Юстина Добуш, «Збруч»

Я СПЕКЛА ХЛІБ (етюд)

Мабуть, у випіканні хліба є щось сакральне, бо коли починаєш місити тісто, тобою опановують особливі думки. Я згадую найперше свою бабцю Настю, яка у вісім років стала сиротою і ставала на стільчик, бо не діставала до діжі. Я пригадую дивного старого, який ходив по селі й питав, чи не має хтось хліба «свого печива», бо він уже 7 літ не куштував його, і через те не можевилікуватись.

Моя мама завжди пекла білий хліб і не любила лободи і перлової крупи, бо вони їй нагадували про переднівок, коли розтирали недозрілі зерна і пекли з них перепічки. Вона розповідала, як дивилась на хліб у сусіда, коли була підлітком. Сусід працював у місті і йому давали пайок. А мої дід і бабця працювали на землі і не мали хліба.

Та і я пам'ятаю дещо зі свого дитинства, коли мене відправляли за хлібом до сільської крамниці, де було повно людей, і як сусідка влізла переді мною, бо знала, що я не посмію їй щось сказати. Як мене сварили, коли у хлібі одного разу виявилася діра зі споду, прогризена мишею.

Я пам'ятаю хліб голодних 1990-х. Він був легкий, без смаку і засихав наступного дня. Хліб мусить бути важким, щоб наситити серце. Я пам'ятаю, як наша родичка молола зерно на жорнах, і ми, малі діти, сприймали це як ритуал, а не роботу. Мені пощастило побувати з татом у нашому млині, я пам'ятаю, як мене вразив той рух води, що обертала колеса, і як сипалася звідусіль мука. Вічний двигун. Зараз навіть те місце важко

відшукати. Бабцина лопата для хліба досі лежить на горищі. Але вже немає печі, де пекли хліб і паски, сушили сливи і груші на плетених з лози лісках.

Відлучення селян від землі почалося з відлучення їх від хліба свого печива. Яким щасливим є зараз той, хто сіє пшеницю і жито, і має змогу їсти свій хліб. Це найбагатша людина на світі. Її благословляє земля і душі предків не відчувають голоду.

Тепер я кожного дня бачу старших бідно вбраних жінок, які товпляться коло кіоска з дешевим хлібом, мають якісь талони на знижку. Мені страшно навіть дивитися їм в очі. Вони тяжко працювали ціле життя і тепер стоять у черзі, щоб купити хліб, дешевший на кілька копійок. Слова «соціальний хліб» викликають в мене відразу і почуття приниження.

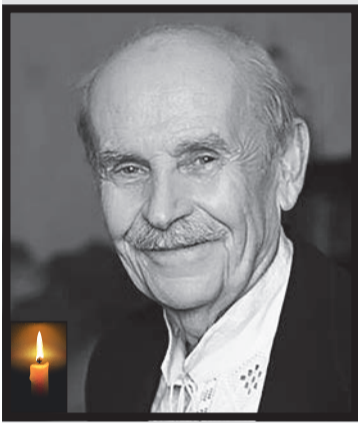
Хліб я печу тоді, коли мені важко на серці, чи коли хочеться потішити моїх найдорожчих. Я не шукаю рецептів, я хочу, щоб мій хліб не був ні італійським, ні французьким, а відповідав моїй сутності, неписаним правилам життя, які передаються разом з кров'ю моїх предків. Мій хліб не спече ніхто крім мене. У ньому є тепло

моїх рук і моя сила, а не сила тієї бетономішалки, що називається хлібопечкою. Шкода, що моя мама і моя бабця не покуштують мого хліба. Я – тепер замість них. Але якщо прийде той дідусь, я впевнена, що він і далі ходить по Україні, я зможу поділитися з ним хлібом. Хай він не такий, як з печі, але він свого печива.

Я почала пекти хліб, коли моя мама померла. Мабуть, так буває зі всіма жінками, коли вони перестають бути доньками і онуками. І їхній перший хліб такий самий сумний, як і їхнє сирітство.

Галина Пагутяк, листопад 2016

ХТ

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ БОГДАНА ГАВРИЛИШИНУ

24 жовтня у 90-річному віці помер український економіст, професор та благодійник Богдан Гаврилишин. Останні хвилини свого життя Покійний провів у родинному колі у своїй квартирі в Києві.

Богдан Гаврилишин народився 19 жовтня 1926 року у с. Коропець Тернопільської області. 1947 року виїхав до Канади, де спочатку працював лісорубом, потім офіціантом і був першим з повоєнних емігрантів, який вступив до університету в Торонто. Він отримав диплом магістра інженер-механіка в Університеті Торонто, MBA в МІМ-Женева (Міжнародний інститут менеджменту) і доктора економіки та суспільних наук у Женевському Університеті. Протягом 18 років Гаврилишин очолював МІМ. Також українець був членом Римського клубу, Світової академії мистецтва та науки, Міжнародної академії менеджменту та почесним доктором у семи університетах Канади та України. Він консультував відомі світові компанії на кшталт «General Electric», «IBM», «Unilever», «Phillips», був радником кількох країн.

Покійний створив Міжнародний центр перспективних досліджень, Міжнародний інститут менеджменту в Індії та Україні. Він став одним із засновників Європейського форуму з менеджменту у Давосі, який тепер відомий як Світовий економічний форум. За його активної участі та організаційної допомоги в Україні було створено Міжнародний благодійний фонд «Відродження», що фінансується Джорджем Соросом.

Український економіст був автором книг «Дороговкази в майбутнє.

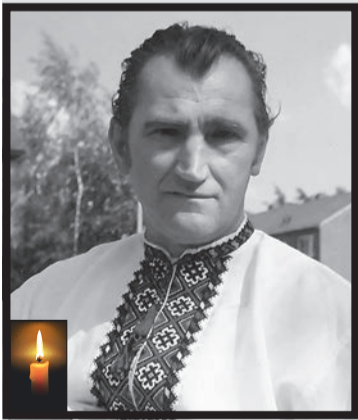
До більш ефективних суспільств» (1980) та «Залишаюсь українцем» (2011). На честь 90-річчя Гаврилишина нагородили орденом Свободи від президента України та орденом Святого Миколи Чудотворця від Патріархату УПЦ (КП) за значний внесок у розвиток України. (Зі сторінки у Фейсбуці благодійного Фонду Богдана Гаврилишина)

Відспівували п. Богдана у храмі Святого Миколая Чудотворця УГКЦ, що на Аскольдовій могилі в Києві. Нехай Господь прийме Його в свої обителі! (Ред.)

Слова Блаженнішого Любомира: Бувши пластуном, він часто старався допомагати молодим людям. На різні способи дбав, щоб молодь могла посісти відповідні позиції в суспільстві та гідно готуватися до зрілого життєвого шляху. Одне слово, він мав велику надію на молодь! Для цього Богдан робив багато заходів і проектів. Думаю, що цього з його відходом нам, мабуть, забракне. Дізнавшись про цю звістку, я подумав: нема Богдана, то буде тепер певна прогалина. Проте, сподіваюся, що раніше чи пізніше з'явиться хтось подібний до нього. Хтось, хто продовжить цю справу з такою самою турботою та опікою.

Прощальні слова патріарха Святослава. 3 листа до Родини Покійного: Ми були свідками того, що може зробити людина, яка вірить у Бога і живе для України. Протягом свого життя, яке не завжди було легким і мирним, пан Богдан не тільки очікував кращих часів, а й, докладаючи жертвних зусиль, зумів створити й розвинути проекти, котрі принесли стократні плоди, і цим він заслужив собі вдячність у всьому світі.

Через смерть пана Богдана осиротіла не тільки ваша родина, а й уся наша держава, яка сьогодні з сумом прощається зі своїм відданим сином. Та, як віруючі люди, ми повинні радіти, бо, уповаючи на Боже милосердя, надіємось, що Господь підготував для новопреставленого набагато більше, ніж він міг осягнути тут, на землі. (ДІ УГКЦ)

ПРОЩАННЯ З ІВАНОМ ГАЛАБУРДОЮ

З болем в душі повідомляємо родину в Україні й США, Канаді, друзів, знайомих, українське суспільство в світі, що в середу 19.10.2016 року, ранком, на 91-му році життя, у лікарні в місті Генк в Бельгії, відійшов в засвіти наш найдорожчий Тато й Дідо.

Покійний був ледве чи не останнім з могікан – засновників українського суспільно-громадсько-політичного життя в Бельгії, зокрема на Лімбуржині. Іван Галабурда був не тільки відомий в українському суспільстві, але і в бельгійсько-фламандській громаді нашого міста й околиць. Співав в бельгійському церковному хорі в Звартбергу, був співаком ансамблю «Лука» в Зонговен, більше 25 років співав в популярному бельгійському хорі Het Genker Mijnerwerkerskoor (останній раз виступав в квітні 2015 році). Співав донедавна і в словінському хорі

«Сломчек». Крім того був провідним тенором в зібраному громадському хорі «Боян», хорі «Тисячоліття» української спільноти.

Був також провідним діячем в Спілці Української Молоді (перший голова осередку в Звартбергу), в управах, навіть головою Українського допомогового Комітету УДК (переіменованого кілька років тому на Товариство Українців Бельгії). Був одним з перших будівельників відпочинкової оселі «Франкополе», де 24.9.2016 року був на ювілеї 50-ліття заснування.

Багатогранне і цікаве було життя нашого батька й діда, про що більше напишемо після похорону.

Так, з відходом Івана Галабурди закінчилася в нашій Бельгії ера тзв. політичних втікачів – емігрантів, які після II світової війни багато зробили для розвитку держави, де вони знайшли притулок і проживали довгі роки.

Вічна Йому пам'ять!

Марійка, Надя, Оля, Одарка – дочки;
Маркіян і Назар – внуки; Дирк Янсен – зять